

Manisa'da Hafsa Sultan Dârüşşifası (Bîmarhanesi)*Hafsa Sultan Hospital [Darush Shifa] In Manisa*DOI: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7695>**Mustafa ALKAN****Özet**

Bu araştırmada Manisa'da Kanunî Sultan Süleyman tarafından annesi Ayşe Hafsa Vâlide Sultan adına yaptırılan "Hafsa Sultan Dârüşşifası" inceleme konusu yapılmıştır. Öncelikle dârüşşifânın adını taşıyan Kırım Hanı Mengli Giray Han'ın kızı, Yavuz Sultan Selim'in eşi, Kanunî Sultan Süleyman'ın annesi olan Hafsa Vâlide Sultan hakkında bilgi verilmiş, onun Manisa'da kurduğu vakıflar ve bu vakıfların içinde dârüşşifânın konumu belirlendikten sonra, Hafsa Sultan Dârüşşifası'nın fizikî yapısı, sağlık hizmetleri, sosyal fonksiyonu ve tarihî gelişimi incelenmiştir. Ayşe Hafsa Vâlide Sultan vefat ettikten sonra oğlu Kanunî Sultan Süleyman, Sultaniye Külliyesine 1538 (=H.945) yılında bir çifte hamam (Sultan Hamamı), 1539 (=H.944) yılında da bir dârüşşifâ ekletmiştir. Sultan Süleyman tarafından, tamamıyla mahallindeki ihtiyacın bir sonucu olarak yaptırıldığını düşündüğümüz, Hafsa Sultan Dârüşşifası, giriş kapısının üzerindeki kitabesine göre milâdî 1539 (=H.946) yılında bitirilmiş, Osmanlı Devleti'nin sonuna kadar bir hastane olarak kullanılmaya devam etmiştir. Hafsa Sultan Darüşşifası, 19. Yüzyılın ikinci yarısına kadar hem bir hastahane hem de doktor yetiştiren tıp fakültesi rolünü üstlenmiştir. Söz konusu dönemde Memleket hastahanelerinin kuruluşundan imparatorluğun sonuna kadar akıl hastalarının tedavi edildiği bîmarhane (akıl hastanesi) rolünü yerine getirmiştir. Bugün Manisa'da temeli Hafsa Sultan Dârüşşifası olduğu düşünülen Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi ile her yıl şenliklere konu olan ve Ayşe Hafsa Vâlide Sultan'ı tedavi etmek amacıyla devrin ünlü tıpcısı Merkez Efendi'nin yaptığı "Mesir Macunu"nun ilişkisi araştırılmıştır. Elde edilen bulgular bir Osmanlı dârüşşifasının iç hayatı dikkate alınarak araştırmanın sonucuna yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Manisa, Hafsa Sultan, Dârüşşifa, Mesir Macunu, Vakıf

Abstract

This study analyses "Hafsa Sultan Hospital" (Darush Shifa: Health Centre), which was built by Sultan Suleyman the Magnificent in Manisa on behalf of his mother Hafsa Sultan. Firstly, information is provided on Hafsa Valide Sultan, who was the daughter of the ruler of Crimea (Mengli Giray Khan), the wife of Sultan Selim I and the mother of Sultan Suleyman the Magnificent. Following the explanations given on the foundations built by her in Manisa and the place of the hospital among these foundations, the physical structure, health services, social function and historical development of the Hospital are analyzed. After the death of Ayşe Hafsa Vâlide Sultan, in 1538 (Hijri: 945) a double Turkish bath called as Sultan Hammam and in 1539 (Hijri: 944) a hospital (Darush Shifa) has been added to Sultaniye Complex by her son Suleiman the Magnificent. Hafsa Sultan hospital (Darush Shifa) which we think completely it has been constructed by Sultan Suleiman as a result of the local requirements, has been completed in 1539 (Hijri: 946) according to the inscription on the gate. It has been used as a hospital to the last of Ottoman Empire. Hafsa Sultan Hospital (Darush Shifa) has been served not only a hospital but also as a medical school until the second half of the 19th century. Since Memleket (Country) Hospitals were established, it has been a center that treated patients with mental disorders. It functioned as Bimarhane (Mental Hospital) to the last of Empire. The study also explores the relationship between today's Manisa Mental Hospital, which was developed out of Hafsa Sultan Hospital, and the "mesir confection", which was invented by Merkez Efendi (the famous medic of that era) to cure the disease of Hafsa Sultan and which is

commemorated every year with a festival. The findings of the study are presented in the conclusion with a special attention to the internal life of an Ottoman Hospital.

Keywords

Manisa, Hafsa Sultan, Darush Shifa (Hospital: Health Centre), Mesir Confection, Foundation

References

Vakfiye Defteri, nu: 646, 1-15; Tercüme Defteri, nu: 1961/ 367- 425. İnce Manisa Anadolu Defteri (Atık Şahsiyet), 26-27.

2) Araştırma ve İncelemeler ACUN, Hakkı, (1999), Manisa'da Türk Devri Yapıları, TTK, Ankara. AYDIN, Erdem (2006), Dünya ve Türk Tıp Tarihi, Öncü Basımevi, Ankara. BAYAT, Ali Haydar, (1997), "Hafsa Sultan", DİA, XV. BAYAT, Ali Haydar (2006), "Osmanlı Devleti'nde Tıp Eğitimi", Osmanlılarda Sağlık (OS), I, Biofarma, İstanbul. CANTAY, Gönül (2002), "Türk Mimarisinde Darüşşifalar", Türkler, XII, Ankara. DARKOT, Besim Darkot, "Konya", İA, VI, 841-853. EMECEN, Feridun M. (1989), XVI. Asırda Manisa Kazası, TTK, Ankara. EMECEN, Feridun M. "Manisa", DİA, XXVII, 578. EVLİYA ÇELEBİ, (2005), Evliya Çelebi Seyahatnamesi, (Hazırlayanlar: Yücel Dağlı, Seyit Ali

Kahraman, Robert Dankoff), IX, YKY, İstanbul. HAMMER, Joseph Von, (1989), Büyük Osmanlı Tarihi, (Çeviren: Mehmet Ata, Yayına

[Tam metne ulaşmak ve tüm referansları görmek için tıklayın.](#)